

ساخت نگاره بزرگانی که سال‌هاست هویت محله‌های ما را تشکیل داده‌اند، حس تعلق شهروندان را بیشتر می‌کند

«طبرسی» و «ابوریحان» به میدان آمدند

معصومه فرماتی کیا ساکنان منطقه مابهار متفاوت تری را نسبت به سال‌های پیش آغاز کردند. این تفاوت حاصل قدمی است که مدیران شهری با همراهی هنرمندان برای هویت منطقه برداشتند.

برای اولین بار است که چنین اتفاقی می‌افتد و مفاخر و چهره‌های ملی به میدان‌های منطقه ما جان داده‌اند. نصب تندیس دانشمند ابوریحان بیرونی و شیخ طبرسی در ۲ نقطه شلوغ و قدیمی خیلی از ساکنان را به این فکر انداخت که این مشاهیر و عالمان بزرگ چه ویژگی‌هایی داشتند که نام آن‌ها بر یک محله مانده است. نصب مجسمه تقاضایی بود که برخی از ساکنان بارها مطرح کرده بودند و حالا از عملی شدن این خواسته خوش حال هستند. زیرا نصب تندیس نام محله‌شان را ماندگارتر کرده است.

محصول کار هنرمندانی که از ماه‌ها قبل از شروع سال مشغول ساخت این تندیس‌ها بوده‌اند، زیبایی محله را بیشتر و هویت منطقه را پررنگ‌تر کرده است.

● سایه شیخ بر بولوار طبرسی

در بولوار شلوغ طبرسی ایستاده‌ایم. تندیس و مجسمه شیخ طبرسی در ابتدای خیابانی است که بولوار بزرگی را به نام خود کرده است. سکوت و وقار تندیس، بولوار همیشه پرهیاهو را نمایشی‌تر کرده است.

مدیران شهری سال‌هاست به این نتیجه رسیده‌اند که فضاهای محلی باید به گونه‌ای باشند که یک اثر هنری جنبه هویت بخشی برای آن محله و منطقه را داشته باشد. اتفاقی که پای هر هگزدری را ناخودآگاه سست کند و آن‌ها را به این فکر بیندازد که این شخصیت چه کسی است و منظر می‌رسد اثر هنرمند نام‌مشهدی، محمد حسین مأموربان، این اتفاق را رقم زده است.

شیخ دور میدان رو به حضرت ایستاده است و نگاهش مماس با گنبد طلائی است. جالبی جانمایی این است که مسیر و خیابان رو به روی مجسمه شیخ طبرسی، به آرامگاه او در حرم مطهر ختم می‌شود. در همین فضا که خود روها و آدم‌ها در رفت‌وآمد هستند، می‌شود لحظه‌ای دور از شلوغی‌ها ایستاد و لایه لایه رفت‌وآمدها از تماشای نگاه‌های برخی رهگذران لذت برد.

● به عنوان سند می‌ماند

محمد حسین مأموربان در دسترس نیست تا از چگونگی شکل‌گیری این اثر بگوید. اما ناگفته‌ها هم پیدا است. وطن دوستی در هنرمندان پررنگ‌تر از دیگران است. پیگیری‌های ماکه برای گفت‌وگو با این هنرمند به نتیجه نرسید. سراغ گزینه دوم می‌رویم. فردین اسفندیاری، هنرمند جوان و آذری زبان که خود را شاگرد مکتب پدر می‌داند، خالق اثر ابوریحان بیرونی است. او قبل از این هم تجربه کار مجسمه‌سازی در منطقه ما را داشته است. تندیس شهید مفتاح محصول دست و ذوق هنرمندانه او است. اسفندیاری نام مشاهیر را با احترام می‌برد و می‌گوید: قبل از انجام هر کاری باید اطلاعاتی درباره آن اثر هنری پیدا کرد. در حقیقت قبل از انجام هر کاری باید بتوانم حس پررنگی در رابطه با مسئله پیدا کنم. تا وقتی این حس در من قوت‌نگیرد و کامل نشود، نمی‌توانم ادامه بدهم. درباره شخصیت ابوریحان هم به همین شکل بود. از همان مرحله‌ای که کار بدنه مجسمه شروع شد و تکمیل می‌شد، مانند آن بود که خود استاد ابوریحان مقابلم نشسته و در حال گفت‌وگو با من است. برای من همه کارهای هنری به همین شکل است. انگار بخشی از وجود خودم را درون آن می‌گذارم. او در ادامه می‌گوید: مجسمه

ابوریحان در یک محله نصب شده است. اما کار برای من فرامحلی است. تندیس‌هایی که با این شکل ساخته می‌شود، تفاوت‌های زیادی با نمادهای موقت دارد و من هم به این اثر به عنوان یک اثر محلی نگاه نکردم. اثری ثابت که به صورت مداوم قرار است یک جا برقرار بماند، و سواس و حساسیت بیشتری روی آن است و باید توجه کنیم که به عنوان یک سند و اثر ماندگار برای آیندگان خواهد ماند و باید حامل پیغامی باشد. به همین دلیل با همه کسانی که در حوزه مشاهیر سررشته و تبحری دارند، گفت‌وگو کردم. از این گذشته، برای اینکه شخصیت واقعی و حقیقی آن عالم را درک کنم که چهره‌ای شاخص و از مفاخر ماست، مطالعات زیادی

منطقه

۴

انجام دادم. آقای چوپانکار، پژوهشگر مشهدی، در معرفی شخصیت ابوریحان بیرونی کمک زیادی کردند. من با این سرفصل‌ها شروع به کار کرده‌ام، از جمله اینکه دانشمند اسلامی، ستاره‌شناس و منجم است و دیگر اطلاعاتی که در ساخت خیلی به کار آمد. البته در زمان نصب اثر هم باید به این موضوع‌ها توجه کنیم که فضای قرارگیری باید به گونه‌ای باشد که شهروندان بتوانند با آن ارتباط بگیرند و ریشه‌های تاریخی و فرهنگی خود را در آن حس کنند. به همین دلیل استقرار مجسمه در مکانی مناسب می‌تواند به عنوان عنصری در زیبایی شهر یا در انتقال معنای خاص برای شهروندان موفق باشد.

مشاهیرمان را بیشتر می‌شناسیم

در این بین نمی‌شود از دیدگاه و نگاه ساکنان محوده غافل ماند. روح... قاسم زاده که ساکن محله وحید است، درباره نصب ماندگار مجسمه در شریان‌های اصلی منطقه توضیح می‌دهد: نام‌گذاری یک خیابان در تقویت هویت آن خیابان تأثیرگذار است. محوده جغرافیایی چون طبرسی و ابوریحان از محوده‌های قدیمی منطقه ما هستند که حتی گذر زمان نام آن‌ها را تغییر نداده است. این مجسمه‌ها بهانه‌ای می‌شوند که با زندگی مشاهیر شهرمان آشنا شویم. ممکن است کسی سال‌ها در بولوار طبرسی ساکن باشد، اما هیچ‌وقت دنبال چرایی این موضوع نباشد که چرا نام این مکان طبرسی است. نصب این المان‌ها بهانه‌ای می‌شود تا به دنبال جواب این سوال باشد و بعد از رسیدن به پاسخ، تعلق خاطر بیشتری به مکان زندگی‌اش پیدا می‌کند و آسیب‌های اجتماعی کم‌رنگ‌تر می‌شود.

حس تعلق خاطر را برمی‌انگیزد

زهره سمندوک، دانش‌آموخته کارشناسی مجسمه‌سازی و کارشناسی ارشد پژوهش هنر که المان رنگین کمان را برای منطقه طراحی کرده و ساخته، معتقد است: شهروندان باید بدانند نام‌هایی که برای مکان‌های اطراف زندگی‌شان انتخاب شده، به چه دلیل بوده است و به چه شخص و مکانی بازمی‌گردد. آشنایی با شرح حال و زندگی مشاهیری که برای نام مکان‌ها انتخاب می‌شود، حس تعلق خاطر بیشتری را برمی‌انگیزد. او ادامه می‌دهد: در طراحی مجسمه‌های شهری، جدا از بحث زیباشناسی هنری، موضوع مصالح متناسب، مقاوم و همچنین ابعاد باید مد نظر قرار بگیرد. علاوه بر اینکه مخاطب بتواند با آن ارتباط بگیرد. توضیح این هنرمند هم جالب است، وقتی می‌گوید: اگر قرار باشد در یک نقطه و محله خاص مجسمه‌ای طراحی شود، باید موضوع‌های گوناگونی در نظر گرفته شود؛ از جمله محیط پیرامون مجسمه، بافت شهری، معماری و فرهنگ.

بولوارهای طبرسی و ابوریحان از محوده‌های قدیمی منطقه ما هستند و نصب مجسمه‌ها کمک‌و‌مان می‌کند تا مشاهیر را بیشتر بشناسیم

نگاره شیخ طبرسی در بولوار طبرسی

نگاره ابوریحان در میدان ابوریحان